

नेपाल गजेट

भाग २

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ८] काठमाडौं माघ ६ गते २०१५ साल [संख्या ३८

श्री ५ को सरकार

कानून तथा संसदीय प्रबन्ध मन्त्रालयको सूचना

तल लेखिएको सल्लाहकार सभामा पेश भएको विधेयक हो ऐन होइन अतएव यो जनसाधारणले कानून सरह मान्नु पर्दैन ।

श्री माननीय गृहमन्त्री डिल्लीरमण रेग्मीले मिति ०१५।६।४।६ मा सल्लाहकार सभाको सनच्च पेश गर्नु भएको, तल लेखिएबमोजिमको ऋण मोचन विधेयक नेपाल सल्लाहकार सभाका नियमहरूको नियम ८७ बमोजिम सर्वसाधारणको जानकारीका लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

२०१५ सालको विधेयक नं. ५

ऋण मोचन गर्न बनेको विधेयक

देशका अधिकांश जनता अनुचित शोषणमा परी ऋणमा डुब्दै गइ राखेकोले ऋणबाट मुक्त हुने सुप्रबन्ध र समुचित व्यवस्था गरी त्यस्ता जनताको सामूहिक पतन रोक्न परेकोले श्री ५ महाराजाधिराजबाट सल्लाहकार सभाको राजस्विई मन्त्री परिषद्को सल्लाह अनुसार यो ऐन बनाई जारी गरिबक्सेको छ ।

(६५)

७३०

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक कथन

१. संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भः— [१] यस ऐ.को नाम “ऋण मोचन ऐन, २०१५” रहेको छ ।

[२] यो ऐन नेपाल भर मुलुकमा लागू हुनेछ ।

[३] यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषाः— विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ न लागेमा यस ऐनमाः—

[क] “ऋण” भन्नाले थैली र त्यसको व्याज वा मुनाफा समेत सम्भन्ध पछि ।

[ख] “अधिको ऋण” भन्नाले यो ऐन प्रारम्भ हुनुभन्दा अघि लिए दिएको ऋण सम्भन्ध पछि ।

[ग] “पछिको ऋण” भन्नाले यो ऐन प्रारम्भ भएपछि लिए दिएको ऋण सम्भन्ध पछि ।

[घ] “असामी” भन्नाले ऋण लिने व्यक्ति सम्भन्ध पछि ।

[ङ] “साहु” भन्नाले ऋण दिने व्यक्ति सम्भन्ध पछि ।

[च] “थैली” भन्नाले ऋणमा लिने दिने नगदी वा जिन्सी मूल धन [साँवा] सम्भन्ध पछि ।

[छ] “भोगबन्धक” भन्नाले असामीले साहूसँग लिएको थैली नबिरेसम्म व्याज वापत आफ्नो चल अचल सम्पत्ति साहुले भोग गर्न पाउने गरी लिखत गरी दिएको व्यवहार वा कानूनले साहुलाई भोग गर्न दिएको हक सम्भन्ध पछि ।

[ज] “दृष्टिवन्धक” भन्नाले असामीले साहूसँग लिएको ऋण नबिरेसम्म अरु कसैलाई बेच बिखन गर्न नपाउने गरी धरौटका रूपमा असामीले साहुलाई आफ्नो हकको चल अचल सम्पत्ति लिखत गरी दिएको साहुले भोग गर्न पाई न सकेको व्यवहार सम्भन्ध पछि ।

(झ) “कपाली” भन्नाले चल अचल सम्पत्ति न लेखाई असामीको पत्यारमा लिखत गरी दिए लिएको, वा लिखतमा कुनै सम्पत्ति लेखिएको भए पनि कानूनले सो सम्पत्तिमा हक न पुग्ने हुन गएको लिखत बमोजिमको व्यवहार सम्भन्ध पछि ।

(ब) “समिति” भन्नाले दफा ३ अन्तर्गत गठन भएको ऋण मोचन समिति सम्भन्ध पछि ।

३. ऋण मोचन समितिको गठन, कार्य प्रणाली तथा अधिकार:—(१) यो ऐन

प्रारम्भ भएपछि हरेक जिल्ला इलाकाका निमित्त श्री ५ को सरकारले अविलम्ब देहायका व्यक्तिहरूको एउटा ऋण मोचन समिति गठन गर्नेछ ।

[क] जिल्ला इलाकाका बडाहाकिम वा मजिस्ट्रेट-पदेन अध्यक्ष

[ख] गाउँ पञ्चायत वा नगर पञ्चायत भए त्यसका एकजना प्रतिनिधि नभए बडाहाकिम वा मजिस्ट्रेटले छानेको एकजना स्थानीय भलाखी-सदस्य

[ग] श्री ५ को सरकारले तोकेको एकजना व्यक्ति-सदस्य एवं सेक्रेटरी ।

[२] समितिका सदस्य वा र सेक्रेटरीको कार्यकाल श्री ५ को सरकारको इच्छा-नुसार हुनेछ ।

[३] यस ऐनमा लेखिएका कुराहरू र दफा १४ बमोजिम निकालेको आदेश तथा दफा १५ बमोजिम बनाएको नियमका अधिनमा रही बैठकको स्थान र समय समेतको आफ्नो कार्य प्रणाली व्यवस्थित गर्ने अधिकार समिति-लाई हुनेछ ।

[४] यस ऐन बमोजिम समिति तले कारवाई निर्णय गर्नु पर्ने विषयमा सो गर्दा सर्वसम्मति वा बहुमत हुन नसकेमा अध्यक्षको राय कायम हुनेछ ।

[५] यस ऐन बमोजिम निर्णय गर्नका लागि समन इतलायनामा जारी गर्ने वयान वकपत्र गराउने र सबूद प्रमाण बुझ्ने दाखिल गराउने समेत बारे समितिले प्रचलित कानून बमोजिमको अदालतको अधिकार प्राप्त हुनेछ ।

[६] समितिले गरेको निर्णय उपर रु. २५०००। पच्चीस हजार भन्दा बढीको केशमा मात्र अपील लाग्न सक्नेछ र त्यस्तो अपील सर्वोच्च अदालतले हेरी किनारा लगाउने छ ।

[७] समितिले निर्णय गरी दिएका लगत बमोजिम भरी भराउ गर्ने काम कारवाई अदालतले गर्नु पर्छ ।

परिच्छेद २

अधिको र पछिको ऋण

४. किस्ता बन्दमा ऋण बुझाउन पाउने: (१) कुनै असारमा ले अधिको ऋणका सम्बन्धमा साहूको यो ऐनबमोजिम कायम हुने थैली चार किस्ता सम्ममा चुक्ता हुने गरी बुझाई ऋणबाट छुटकारा पाउँ भन्ने आएमा साहूले सो बमोजिम बुझी लिई भरपाई वा सकल कागजको पीटमा दरपीठ गरी दिउ-पर्छ ।

७३२

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(२) अधिको ऋण का सम्बन्धमा अदालतबाट डिग्री गराई साहूले भरी पाउने ठहरेको भराई नसकेको प्रचलित कानूनले भरी भराउ हुन सक्ने विगो भरी भराउ गर्नेमा पनि उपदका (१) बमोजिम हुनेछ ।

५. अचल सम्पत्ति भोग गर्न वा आयस्ता बहाल उठाउन पाउने:- कुनै असासीले साहूलाई दफा ४ बमोजिम किस्तामा थैली बुझाए पछि बुझाएका थैलीका दाम साहूले अचल सम्पत्ति भोग गर्न वा आयस्ता बहाल उठाई लिन पाउँछ ।

६. भोग बन्धकको आधा थैली सधान हुने:- भोग बन्धक सम्बन्धी अधिको ऋणमा साहूले कुन अचल सम्पत्ति बीस वर्ष वा सो भन्दा बढी समयसम्म भोग गरी आयस्ता बाली खाई सकेको छ भने त्यस्तो साहूको आधा थैली सधान भएको मानिने छ र लिखतको आधा थैली तिरी जुनसुकै बखतमा पनि असामी वा निजका हकदारले निखनी लिन पाउँछ ।

तर प्रचलित नेपाल कानून वा लिखत वा बन्देजको थिति रितिले भोग बन्धकी वा दृष्टिबन्धकीसम्म दिन हुने राजीनामा वा फाछर्यापत्र गरी हक छोडी छोडाई लिन नहुने जग्गाको सम्बन्धमा यो दफा लागू हुने छैन ।

७. कपालीको थैली सधान हुने:- कपालीमा ऋण दिने साहूले थैलीको दोबर व्याज असामीबाट असूल गरी लिई सकेको रहेछ भने सो कपालीको थैली सधान भएको मानिनेछ ।

स्पष्टीकरण:- यस दफाको प्रयोजनको निमित्त थैलीको दोबर व्याज असूल गरी लिई सकेको भन्ने ले साँवा एकको व्याज दुई असूल गरी लिई सकेको सम्झनुपर्छ ।

भोगबन्धकको आयस्ता बाली सम्बन्धी व्यवस्था:- (१) साहूले भोगबन्धकीमा लिई भोग गरी राखेको अचल सम्पत्तिको आयस्ता यो ऐन प्रारम्भ भएपछि आफ्नो थैलीको सयकडा दससम्म मात्र खान पाउने छन् ।

(२) यो ऐन प्रारम्भ भएपछि आयस्ता बाली खान पाउने गरी भोगबन्धकमा अचल सम्पत्ति लेखाई लिँदा आफ्नो थैलीको सयकडा दस भन्दा बढी खान पाउन गरा लेखाई लिनु हुँदैन ।

(३) उपदका (१) र (२) बखिलाप कुनै साहूले बढा आयस्ता लिए खाएको ठहरिने आएमा बढी ठहरिएको अंक जति साहूको थैलीमा कट्टा हुनेछ र त्यस्तो गर्दा पनि बढी हुन आएमा बढी

भएको अंक त्यस्तो साहू माथी दावा गरी असामीले भराई लिन सक्नेछन ।
६. व्याजको व्याज लिन नहुने र लिखत पेश गर्न पर्ने:- अब उपरान्त

देहायका कुरामा देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) कुनै साहुले आफ्ना असामीबाट असूल गर्नु पर्ने व्याज वा पत कागज गराउदा सो व्याजको व्याज लेखाइ लिन र व्याज समेत सांवामा गाभी अर्को तमसूक गराई लिन हुँदैन ।
- (ख) कुनै साहुले आफ्नो खेति कमाउने अधिकार वटैयादार वा हरूवा चरुवा र असामी समेत सँग लेनदेन कारोबार गरेको साल सालको खाता नही वा तमसूक १० वर्ष सम्म हिफाजत साथ राख्नु पर्छ र निजहरू संग लेनदेन बाँकीमा नालीस उजूर गर्नु पर्दा सबै भन्दा पछिल्लो हिसाबको लिखत मात्र पेश नगरी १० वर्ष सम्मको वा १० वर्ष नपुगेकोमा जति वर्षको कारोबार छ त्यति सालको सबै लिखत पत्र पेश गर्नु पर्नेछ । सो लेखिए बमोजिमको कागजपत्र पेश गर्न नसक्नेको नालीस उजूर लाग्ने छन ।

परिच्छेद ३

वि वि ध

१०. समितिको अधिकार क्षेत्र:- दफा ४, ५, ६, र ७ बमोजिमका कुरामा निर्णय गर्ने अधिकार समितिलाई हुनेछ ।
११. अदालतको अधिकार क्षेत्र:- दफा ८ र ९ बमोजिमका कुरामा निर्णय गर्न अधिकार शुरू अदालतलाई हुनेछ ।
१२. किस्ता खिलाफिमा निवेदन गर्ने ठाउँ र म्याद:- समितिले निर्णय गरी तोकेको कुनै किस्ता जायदाद गरी भराई लिनालाई सो किस्ता खिलाफ भएका ६ महीना भित्र स्थानीय शुरू अदालतमा निवेदन दिन सक्न पर्छ । सो म्यादभित्र निवेदनपत्र न परेमा सो किस्ताको भरी भराउ हुन सक्तैन ।
१३. थैली न बुझेमा धरौट राख्ने र त्यसको परिणाम:- (१) साहुले किस्ता थैली न बुझेमा समिति छेउ असामीले साहुलाई बुझाउन पर्ने किस्ता थैली निवेदनपत्र साथ ३५ दिन भित्र धरौट राख्न त्याएमा समितिले सो किस्ता थैली बुझी लिई व्यहोरा जनाई धरौटीमा राखि राख्न लगाई आसामीलाई धरौटी रसीद दिई दिलाई सो थैली किस्ता बुझ्न आउनु भनी सूचना दिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम समिति छेउ धरौट रहेपछि सो किस्ता थैली साहूले बुझी लिए पनि नलिए पनि सो धरौट रहे जति किस्ता थैली साहू लाई बुझाए सरह मानिनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको सूचना तामेल भएका ३ वर्ष भित्र धरौट रहेको किस्ता थैली साहूले लिन न आए सो किस्ता थैली जफतभई श्री ५ को सरकार लाग्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम जफत भएको किस्ता थैली श्री ५ को सरकारले स्थानीय विकाश कार्यमा लगाउनेछ ।

१४. बाधा अडकाउ फुकाउने अधिकारः— यो ऐन कार्यान्वित गर्ने कुनै बाधा

अडकाउ परेमा श्री ५ को सरकारले सो बाधा अडकाउ हटाउनको लागी नेपाल गजेटमा सूचना प्रकाश गरी चाहिंदो आदेश निकाल्न सक्नेछ र त्यस्तो आदेश यसै ऐनमा परे सरह मानिनेछ ।

१५. नियम बनाउनेः— यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वित गर्नको लागी श्री ५ को सरकारले नियम बनाउन सक्नेछ ।

१६. प्रचलित कानूनसंग बाझिएमा गर्ने :— प्रचलित कानूनमा जेसुकै लेखिए-तापनि यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममा लेखिएको कुरामा सोही बमोजिम हुनेछ ।

१७. बचाउः— श्री ५ को सरकारसंगको लेन देनमा यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियमका कुनै कुरा लागू हुने छैन ।

उद्देश्य र कारणहरूको विवरण

देशका अधिकांश जनताको आर्थिक स्थिति हिन हुँदै गई अणम। डुब्दै गई राखेको र ऋणबाट मुक्त हुनलाई ज्यादै नै कठिनाई पर्ने किसिमको प्रचलित व्यवस्था एवं साहूबाट असामी माथि अनुचित शोषण हुन सक्ने गरी भइरहेको व्यवस्थालाई तोडि अधिक सुगम तवरले ऋणबाट मुक्त हुने सुप्रबन्ध र समुचित व्यवस्था गरी त्यस्ता जनताको सामुहिक पतन रोक्न नितान्त आवश्यक परेकाले यो विधेयक बनाइएको छ । उक्त उद्देश्यको पूर्ति गर्ने तर्फ यस विधेयकमा व्यवस्था गरिएका कुरा रू मध्ये देहायका कुराहरू विशेष उल्लेखनीय छन् ।

(१) यो विधेयक ऐनको रूपमा प्रारम्भ हुनु भन्दा अघि लिए दिएको ऋणको सम्बन्धमा यो विधेयक बमोजिम कायम हुने थैली असामीले चार

किस्तामा चुक्ता हुने गरी साहूलाई बुझाई ऋणबाट छुटकारा पाउन सक्ने, त्यसरी किस्तामा थैली बुए पछि सोही दामासाहीले मात्र साहूले चल अचल सम्पत्ति भोग गर्न वा आयस्ता बहाल उठाई लिन पाउने, साहूले किस्ता थैली न बुझेमा थरौट राख्न पाउने ।

(२) यो विधेयक ऐनको रूपमा प्रारम्भ हुनु भन्दा अघि लिए दिएको कुनै ऋणको सम्बन्धमा साहूले कुनै अवल सम्पत्ति बिस वर्ष वा सो भन्दा बढी समय सम्म भोग गरी आयस्ता बाँकी खाई सकेकोमा त्यस्तो साहूको आधा थैली सधान हुने र लिखतको आधा थैली तिरी जुनसुकै बखतमा पनि असामी वा निजका हकदारले निखनी लिन पाउने ।

(३) कपालीमा ऋण दिने साहूले थैलीको दोवर व्याज असामीबाट असूल गरी लिइ सकेकोमा सो कपालीको थैला जम्मै सधान हुने ।

(४) भोग बन्धकीमा लिई भोग गरी राखेको अचल सम्पत्तिको आयस्ता यो विधेयक ऐनको रूपमा प्रारम्भ भएपछि साहूले आफ्नो थैलीको सयकडा दस सम्म मात्र खान पाउने, र यो विधेयक ऐनको रूपमा प्रारम्भ भए पछि आयस्ता बाँकी खान पाउने गरी भोग बन्धकीमा अचल सम्पत्ति लेखाई लिँदा आफ्नो थैलीको सयकडा दस भन्दा बढी खान पाउने गरी लेखाई लिन नहुने ।

[५] साहूले असामीबाट व्याजको व्याज लिन नहुने ।

यस विधेयक अनुसार प्रत्येक जिल्ला इलाकाको निमित्त एक ऋण मोचन समिति गठन गर्ने गरिएको छ । साथि न. १, २ र ३ सम्बन्धी कुरामा निर्णय गर्ने अधिकार सो समितिलाई हुनेछ । नं (४) सम्बन्धी कुरामा निर्णय गर्ने अधिकार शुरू अदालतलाई हुनेछ । समितिले गरेको निर्णय उपर रु २५०००) पच्चीस हजार भन्दा बढीको केशमा सर्वोच्च अदालतमा अपील लाग्न सक्नेछ । श्री ५ को सरकारसँगको लेनदेनमा यो विधेयक लागू हुने छैन ।

काठमाडौं

मिति:

दिल्लीरमण रेग्मी

मन्त्री

आज्ञाले—

नयनबहादुर खत्री

श्री ५ को सरकारका सचिव

कानून तथा संसदीय प्रबन्ध मन्त्रालय

सिंहदरबार
विभाग,
मुद्रण

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएको छ, मात्र लागु हुनेछ।

८०३८०